

Med æren i behold

Veldig oppløftende å høre Dagsnytt her om dagen, da sorenskriver Helge Bjørnstad stod frem og kom med klart og tydelig budskap: Han skulle ikke se Nokas-filmen, da dette var imot hans overbevisning. Selv om han var invitert, spilte heller ikke det noen rolle. Som det står om døperen Johannes: «En røst som roper i ødemarken».

Her ser vi en mann som kan tenke selv, en mann uten svik. Slik sett kan vi jo også glede oss over at det var rett mann som var dommer i saken. De som ble rammet sitter igjen med traumatiske sår, og da noen like etterpå vil lage action-film om dette for å tjene penger, sier det seg selv at noen vil reagere på dette. Hva slags samfunn vil vi egentlig ha?

Aftenbladet anmelder synes derimot filmen er kjemp flott; «den tydeliggjør godt den ugjerning Nokasranet var», kan Kristin Aalen forklare oss. Hadde hun sagt det samme, dersom det var hun selv som opplevde at noen slo seg inn i hennes leilighet med slegge og automatvåpen, kanskje midt om natten? Og kanskje noen av hennes egne naboer ble skutt i skytedrama og at hun etterpå satt igjen frarøvet alt hun hadde?

**Dagfinn Dalva,
Stavanger**

Hvorfor ble jorden skapt?

Vitenskapen vil vite hvordan jorden ble skapt. Bibelen sier hvordan den ble skapt, men ingen vet hvorfor jorden ble skapt.

**Johannes Stensland,
Bryne**

Når kommer ekstremværet?

I over ett år nå, har vær- og klima-triumviratet: Det Norske Meteorologiske Institutt (DNMI), Bjerknessenteret og Cicero (senter for klimaforskning) kommet med spektakulært feilaktige varsler. Hvorfor skjer dette? Årsaken er relativt enkel: de foretar ikke lenger sine varsler på grunnlag av de eksisterende og observerte forholdene og tidligere erfaring, men på grunnlag av matematiske varslingsmodeller og satellitmålinger. Det kalles «rasjonalisering».

De har altså snudd god, gammel værvarsling og sunn fornuft på hodet og opphøyet sitt fag, hovmodig, til et politisk korrekt varslingsssystem, som samtidig forsøker desperat å tilfredsstille den FN-støttede matematiske klimamodellen. I gamle dager ble de som varslet Ulv! mer enn tre ganger, uten at ulven kom, stemplet som tullinger. Slike varsler ble satt i vanry og ble aldri mer hørt på. Nå er også grensen for Bjerknesforskerne (spesielt Helge Drange) og Cicero nådd. Vi tåler ikke et sesongvarsel eller et ulverop til.

Når det gjelder det aktuelle været, det siste året, så har værsystemet drevet en tanke på seg, slik at vi har fått tilbake de gamle «Skagerrak-lavtrykkene», som slo inn over landet fra 1950 og utover i en ti-årsperiode. Sørlendingene husker sikkert ennå vinteren 1955, med over fire meter snø i Kristiansand. I stedet for de varslede ekstreme høststormene over Midt-Norge, vil det nå komme ennå mer uvær over syd- og øst-Norge. Om vi skal kalle det ekstremvær eller ikke, får ettertiden bedømme.

Det som har skjedd med norsk meteorologi de siste 20 årene er mer enn skammelig. Navnet til han som utviklet moderne dynamisk værvarsling, Wilhelm Bjerknes, er blitt svertet, til fordel for ekstrem tillit til maskinbaserte varsler.

Den instrumentelle og observasjonsbaserte varslingen er gradvis blitt bygget ned her i landet. Det vil dessverre ta meget lang tid å bygge opp igjen god gammel observasjons- og erfaringsbasert værvarsling. Dessuten bør vi glemme sesong- og langtidvarslerne, de baserer seg på det umuliges kunst.

**Martin Hovland,
professor II ved Universitetet i Bergen**

Ideen om det einspråklege mennesket

I juni i år la styret ved UiS ned tre framandspråk. Mange meinte at dette fekk for mykje merksemd i det offentlege rom.

DEBATT

Per Henning Upstad
førsteamanuensis, lese- og skriveforskar
ved Nasjonalt senter for leseopplæring
og leseforskning, Universitetet i Stavanger

Det er mange grunnar til å hevda at det var mykje for lite.

Eg var i fjor på ei mottaking på oljemuseet med forskarkolleger frå ulike europeiske land og fekk der vist filmen om oljehistoria – og framtida.

Det var rart å sjå ein slik film heilt utan referanse til eller refleksjon over at oljealderen kjem til å ta slutt. Eg var flau på våre vegner – fordi me ikkje i større grad er i stand til å sjå oss sjølve utanfrå. Kattefiguren i filmen snakka rett nok engelsk, men det var likevel berre eitt perspektiv til stades: vårt eige.

MYKJE TYDER på at me ikkje er ulike gjennomsnittsamertikanaren, som observerer det framande med distanse, men som er ute av stand til å la det framande utfordre ein sjølv.

I studiet av menneskeleg språkbruk er innsikta om eit «eg» som strekk seg ut mot eit «du» sentral. Det er i dette spennet at meining tek nye vegar, at misforståingar såleis ynglar og berre heilt unntaksvis blir oppfatta heilt som kimen til tanken var.

Og når dette eg og du kjem frå forskjellige språkkulturar, blir kommunikasjonsutfordringa òg svært mykje større. Ideen om det einspråklege mennesket inneber derimot ei enkel oppfatning av kommunikasjon, fordi den berre reknar med kommunikasjonsutfordringane i eit einspråkleg, antatt homogent språksamfunn. Og det er her spørsmålet om språkfaga melder seg.

DEN SOM STUDERER framandspråk eller lærer seg eit andrespråk tek steget inn i ein annan kultur med sine preferansar, verdsett og syn på verda. Dette har ein eigenverdi. Og det er først når ein har sett noko anna – at det er det mogleg å spegla det ein sjølv har. Og den fleirspråklege røynsla slett ikkje marginal. Den gjeld majoriteten av verdas befolk-

FLEIRSPRÅKLEG: Et gateskilt i Jerusalem. Via Dolorosa (smertenes vei), skrevet også på arabisk og hebraisk. (Foto: Jon Ingemundsen)

ning. Det er ikkje dei andre som er rare. Det er i så fall me.

I generasjonar har me sagt til oss sjølve og samfunnet at det er språket som gjer oss til menneske. Fordi det på ein grunnleggjande måte handlar om føresetnader for menneskeleg erkjenning og kultur. Likevel står me i 2010 i ein rar situasjon: elevar i ungdomsskole og vidaregåande har over fleire år valt bort framandspråk – og universiteta byrjar å leggja ned framandspråka etter same resonnement som ungdomskoleeleven: cost versus benefit, eller: kva er nett no kortaste veg opp og fram?

DERSOM IDEEN om det einspråklege mennesket får halda fram å bre seg, medan utfordringane i utdanning, samfunn og næringsliv i veksande grad er

Ansvar ligg i arbeidslivet si sjølvforståing og haldning til språk.

fleirspråklege og fleirkulturelle, har me eit problem. Når påstanden «språk er viktig» blir truga, må universitetet vera siste skanse. Og når – som nå – siste skanse fell, er det full oppløysing i rekene og fritt leide for ideen om det einspråklege mennesket.

DETTE ER DÅRLEG nytt for alle som likar tanken om Noreg som «being on the top of the world», i og med at all innovasjon føreset ein dynamikk i utvikling av sjølvforståing. Universitetet i Stavanger si nedlegging av språkfaga er såleis eit tankevekkjande symptom på eit problem som stikk mykje djupare enn spørsmål om den interne universitetsøkonomien.

Og det kan ikkje vera ungdommen som må bera ansvaret for ideen om det einspråklege mennesket. Det er også gode grunnar til at skolen skal haldast utanfor. Ansvaret ligg i arbeidslivet si sjølvforståing og haldning til språk. Eg er overtydd om at initiativet til endring må koma frå næringslivet.

Mobbing fra Matlary?

Tor K. Larsen, professor dr.med.

Janne Haaland Matlary fremstiller seg ofte i media med en noe belærende stil. Nå har hun slått til igjen.

I Stavanger Aftenblad uttaler hun seg i debatten om ny KrF-leder.

Matlary sier: «Dagrun Eriksen har ingen lederevner på et slikt nivå. Til det mangler hun format og muligens intellekt.»

Matlary er professor i internasjonal politikk ved Universitetet i Oslo, hennes IQ er helt sikkert minst tre ganger hennes skostørrelse. Kanskje er hun en dyktig professor som veileder sine kandidater, opponerer ved disputaser og holder foredrag som oser av faktakunnskap.

Hun må gjerne egentlig mene at verden har for få av hennes format, men i det offentlige rom må hun følge spill-

ereglene for hva som er god tone. Det å karakterisere en politisk motstander som mindre intelligent er å gjøre bruk av en hersketeknikk det er svært vanskelig å forsvare seg mot.

Jeg kunne avslutte dette innlegget med å påpeke at man egentlig må være ganske dum for å uttale seg på en slik måte, men det skal jeg holde meg for god for.

Debattinnlegg

sendes til debatt@aftenbladet.no
Kommentar: inntil 5000 tegn. Legg ved portrettfoto.
Hovedinnlegg: ca 3500 tegn.

Underinnlegg: ca 1700 tegn.
Kortinnlegg: 700-1100 tegn.
Alle lengder er inkludert ordmellomrom.

Kronikk

sendes til kronikk@aftenbladet.no
Lengde inntil 7000 tegn inkl. ordmellomrom.
Foto av forfatter legges ved.